

สภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส
ของบุคลากรสาธารณสุขที่ได้รับและไม่ได้รับการอบรมสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส
กระทรวงสาธารณสุข

นายประเสริฐ จุฑา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเวชศาสตร์ชุมชน ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

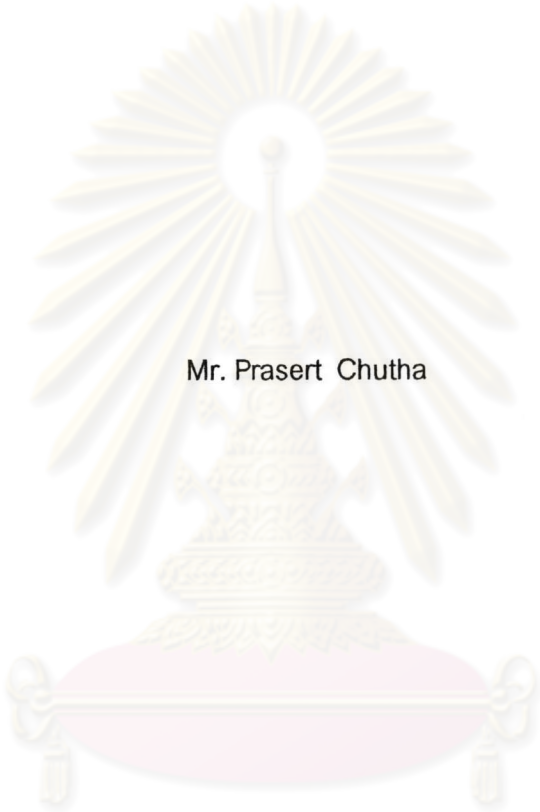
คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-296-148-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CONDITION, PROBLEM AND NEEDS OF THE PERSONNEL WITH AND WITHOUT MENTAL HEALTH
TRAINING FOR THE SUCCESSFUL IMPLEMENTATION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH'S
MENTAL HEALTH PROGRAM FOR THE DISABLED AND DISADVANTAGED CHILDREN

Mr. Prasert Chutha

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Community Medicine

Department of Preventive and Social Medicine

Faculty of Medicine

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-296-148-4

ประเสริฐ จุฑา : สภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสของบุคลากรสาธารณสุขที่ได้รับและไม่ได้รับการอบรมสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส กระทรวงสาธารณสุข (CONDITION, PROBLEM AND NEEDS OF THE PERSONNEL WITH AND WITHOUT MENTAL HEALTH TRAINING FOR THE SUCCESSFUL IMPLEMENTATION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH'S MENTAL HEALTH PROGRAM FOR THE DISABLED AND DISADVANTAGED CHILDREN) อ. ที่ปรึกษา : รศ. นพ.บดี ธนะมัน, อ. ที่ปรึกษาร่วม : อ.นพ.วิโรจน์ เจียมจรัสรังษี; 119 หน้า. ISBN 974-296-148-4.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสระหว่างกลุ่มบุคลากรสาธารณสุขที่ได้รับการอบรมและไม่ได้รับการอบรม กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบุคลากรสาธารณสุขกลุ่มที่ได้รับการอบรม 184 คน และกลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรม 209 คน ทั่วประเทศ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดตนเอง ระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2545

ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรสาธารณสุขกลุ่มที่ได้รับการอบรมมีสภาพการดำเนินงานสุขภาพจิตสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีปัญหาในการดำเนินการน้อยกว่า (แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) ในกลุ่มที่ได้รับการอบรมภาคเหนือมีปัญหาการดำเนินงานสูงกว่าภาคอื่น ๆ และในกลุ่มที่ไม่ได้อบรมภาคอีสานมีสภาพการดำเนินงานสุขภาพจิตที่ดีที่สุด ปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างของสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานสุขภาพจิตประกอบด้วย เพศ อายุ อายุราชการ ระยะเวลาปฏิบัติงานสุขภาพจิต วิชาชีพ ตำแหน่ง หน่วยงาน/กลุ่มงานที่สังกัด จำนวนเตียง จำนวนบุคลากรในกลุ่มงาน/ฝ่าย จำนวนผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิต จำนวนผู้เข้ารับการอบรม การมีแผนงาน การนิเทศงาน และการสนับสนุนการดำเนินงานสุขภาพจิต

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้เกี่ยวข้องกับกรดำเนินงานสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสควรพิจารณาและนำสิ่งที่พบในการศึกษาวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่องยั่งยืน และขณะเดียวกันควรตระหนักถึงอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

ภาควิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
สาขาวิชา เวชศาสตร์ชุมชน
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4375363630 : MAJOR COMMUNITY MEDICINE

KEY WORD: CONDITION / PROBLEM / NEEDS / IMPLEMENTATION / CHILDREN

PRASERT CHUTHA: CONDITION, PROBLEM AND NEEDS OF THE PERSONNEL WITH AND WITHOUT MENTAL HEALTH TRAINING FOR THE SUCCESSFUL IMPLEMENTATION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH'S MENTAL HEALTH PROGRAM FOR THE DISABLED AND DISADVANTAGED CHILDREN. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. DR. BODI DHANAMUN, THESIS COADVISOR: DR. WIROJ JIAMJARASRANGSI, 119 pp. ISBN 974-296-148-4.

This 2-group cross-sectional study aimed at studying condition, problem and needs relating to the implementation of the mental health program for disabled and disadvantaged children among the trained and untrained health personnel. Data were collected by a self-administered questionnaire from 184 trained and 209 untrained health personnel throughout the country from January - February 2002.

The results showed that the trained health personnel had significantly higher condition score and lower problem score (although not statistically significance) than the untrained health personnel. Among the trained personnel, those in the north of the country had the highest problem score. Among the untrained personnel, those in the northeast had the highest condition score. Factors which were statistical significantly associated with condition, problem and needs (relating to the implementation of the mental health program for disabled and disadvantaged children) included sex, age, years of service, years of work in mental health field, occupation, position, attached division and number of its personnel, number of beds or size of the agency, number of staff in mental health team, number of trained staff, presence of plan, supervision and support.

In conclusion, responsible organizations should consider and use the findings from present study in improving the efficiency of the mental health program for disabled and disadvantaged children in the future.

Department Preventive and Social Medicine
Field of study Community Medicine
Academic year 2001

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co-advisor's signature.....

Prasert Chutha
Bodi Dhanamun
Wiroj Jiamjarasrangi

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ นายแพทย์บดี ณะมัน อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ นายแพทย์วิโรจน์ เจียมจรัสรังษี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจาก นายแพทย์สุจริต สุวรรณชีพ นายแพทย์อุดม เพชรสังหาร แพทย์หญิงศุภรัตน์ เอกอัศวิน แพทย์หญิงเบญจพร ปัญญาียง และนางสุภาวดี นวลมณี ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบให้คำแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์อุ้นเรือน อ่ำไพสตร์ และอาจารย์พรณี แสงชูโต ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณนางวรวรรณ จุฑา ที่ให้ความกรุณาประสานงานเรื่องแบบสอบถามและการสนับสนุนข้อมูลการวิจัย และเพื่อนๆ ที่ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา และให้กำลังใจตลอดมา

ประเสริฐ จุฑา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฐ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
รูปแบบการวิจัย.....	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	36
ส่วนที่ 2 ผลการประเมินและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการและ เด็กด้อยโอกาสของบุคลากรสาธารณสุข.....	41

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)	
ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการดำเนินงานสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส ของบุคลากรสาธารณสุข จำแนกตามภาค.....	64
ส่วนที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการดำเนินงานสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส ของบุคลากรสาธารณสุข จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา.....	66
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	89
สรุปผลการวิจัย.....	89
อภิปรายผลการวิจัย.....	94
ข้อเสนอแนะ.....	96
รายการอ้างอิง.....	98
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	103
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือ.....	105
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	109
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	119

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงข้อมูลเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส.....	2
2 แสดงข้อมูลกลุ่มตัวอย่างแยกตามหน่วยงาน.....	32
3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบุคลากรสาธารณสุข จำแนกตามการได้รับและไม่ได้รับการอบรมสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการ และเด็กด้อยโอกาส.....	37
4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยสภาพการดำเนินงาน ด้านบริการ.....	43
5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยสภาพการดำเนินงาน ด้านบริการ.....	45
6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยสภาพการดำเนินงาน ด้านวิชาการ.....	47
7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยสภาพการดำเนินงาน ด้านผลการ ดำเนินงาน.....	48
8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยปัญหาการดำเนินงาน ด้านบุคลากร.....	51
9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยปัญหาการดำเนินงาน ด้านงบประมาณ.....	52
10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยปัญหาการดำเนินงาน ด้านวัสดุอุปกรณ์.....	52
11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยปัญหาการดำเนินงาน ด้านการจัดการ.....	53
12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยปัญหาการดำเนินงาน ด้านการสนับสนุน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	55
13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยความต้องการในการดำเนินงาน ด้านบุคลากร.....	58

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่		หน้า
14	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยความต้องการในการดำเนินงาน ด้านงบประมาณ.....	59
15	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยความต้องการในการดำเนินงาน ด้านวัสดุอุปกรณ์.....	59
16	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยความต้องการในการดำเนินงาน ด้านการจัดการ.....	60
17	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามรายข้อ และผลรวมของคะแนนเฉลี่ยความต้องการในการดำเนินงาน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	62
18	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการ และเด็กด้อยโอกาส ในภาพรวม.....	63
19	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการ และเด็กด้อยโอกาสของบุคลากรสาธารณสุข ระหว่างภาค.....	65
20	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามเพศ.....	66
21	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนิน จำแนกตามตำแหน่ง	67
22	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามแผนงานสุขภาพจิต สำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส.....	68
23	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามการนิเทศงาน สุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่	หน้า
24	70
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามการได้รับ การสนับสนุนจากภายในหน่วยงาน	70
25	71
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามการได้รับ การสนับสนุนจากศูนย์สุขภาพจิตเขตและผู้บริหาร/ประสานงานโครงการ สุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส	71
26	72
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามอายุ.....	72
27	74
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามอายุราชการ	74
28	76
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงาน สุขภาพจิต	76
29	77
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	77
30	79
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามวิชาชีพ.....	79
31	81
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด.....	81
32	83
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามกลุ่มงาน / ฝ่ายที่สังกัด.....	83
33	85
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามจำนวนบุคลากร ในกลุ่มงาน/ฝ่ายที่สังกัด.....	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

34	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามจำนวนบุคลากร ที่รับผิดชอบงานสุขภาพจิต.....	87
35	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยสภาพ ปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน จำแนกตามจำนวนผู้เข้ารับ การอบรม.....	88

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงกิจกรรมการดำเนินงานสุขภาพจิต แยกตามระดับหน่วยงาน	20
2 แสดงกิจกรรมให้บริการสุขภาพจิต แยกตามสภาพบริการ	23

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย